

10 jaar BNG Bank Erfgoedprijs

2020

2018

2019

2017

2016

2014

BNG Bank

ERFGOED
PRIJS
2020

2012

2013

2010

2011

Kunsten'92

vereniging voor kunst,
cultuur, erfgoed en
creative sector

03

Voorwoord
door de juryvoorzitter

06

De Jury

08

Criteria

09

Editie 2020

Genomineerden en winnaar Noordenveld

18

Eerdere winnaars

Rheden 2019

Leiden 2018

Zutphen 2017

Beesel 2016

Bergen op Zoom 2014

Kampen 2013

Schiedam 2012

Westerveld 2011

Dordrecht 2010

38

Colofon

Voorwoord door de juryvoorzitter

Nu ik voor het vierde jaar juryvoorzitter ben van de BNG Bank Erfgoedprijs 03
weet ik het zeker: we kunnen niet zonder ons erfgoed. De talloze genomineerde, aangemelde en winnende gemeenten die we voorbij zagen komen, laten zien dat het erfgoed het DNA vormt van een gemeente. Het geeft huidige en toekomstige generaties een beeld van het verleden en draagt bij aan de culturele identiteit. Dat zie ik ook dagelijks terug in de praktijk, als commissaris van de Koning in Brabant, en daarvoor als burgemeester van Lelystad.

10 jaar BNG Bank Erfgoedprijs heeft het belang en de uitstraling van de prijs bewezen. Winnende gemeenten zijn een lichtend voorbeeld voor anderen, om erfgoed strategischer in te zetten. Als jury kijken we altijd naar de wijze waarop gemeenten hun erfgoed verbinden met andere disciplines: bijvoorbeeld met het sociale domein, de ruimtelijke ordening, educatie en economie. De rol van de inwoners is cruciaal. In de komende edities zullen we nog meer aansluiting zoeken bij urgente vraagstukken, zoals inclusiviteit,

klimaatverandering en duurzaamheid. Bovendien gaan we elk jaar met een thema werken, te beginnen bij de editie van 2022, met het thema Erfgoed & Kunst.

Laat ik hier ook stilstaan bij het moeilijke afgelopen coronajaar, dat voor ons allen grote uitdagingen met zich meebracht. Ook voor erfgoedlocaties, zoals musea en monumenten en hun medewerkers en vrijwilligers, die met sluitingen en beperkingen te maken kregen. Een verrassende constatering is wel dat in dit crisisjaar, waarin een vakantiereis of bioscoopbezoek er niet in zat, iedereen de eigen omgeving opnieuw ontdekte. En daarmee ook het erfgoed, dat die omgeving kleurrijk, divers en waardevol maakt. In de korte filmpjes voor campagne Erfgoed is van ons allemaal, ontwikkeld richting de Tweede Kamerverkiezingen, vertellen verschillende mensen over hun ervaringen.

Dit boekje is bijzonder: we kijken terug op 10 jaar BNG Bank Erfgoedprijs. Trots zijn we, op 'onze' 10 winnaars en op onze prijs. Aan de winnende gemeenten vroegen we wat de prijs hen heeft opgeleverd en wat ze met het prijzengeld (€ 25.000, beschikbaar gesteld met hoofdsponsor BNG Cultuurfonds) hebben gedaan. De antwoorden leest u op de volgende pagina's. En natuurlijk zetten we de winnaars en genomineerden van 2020 in het zonnetje: winnaar Noordenveld en de winnaar Publieksprijs Appingedam, en genomineerden Alkmaar en Schouwen-Duiveland.

De uitreiking van de BNG Bank Erfgoedprijs is altijd een groot feest. Daarom kijken we al reikhalzend uit naar de uitreiking in het voorjaar van 2022 in de gemeente Noordenveld, die sinds kort met strafkolonie Veenhuizen (één van de Koloniën van Weldadigheid) officieel Werelderfgoed binnen de gemeentegrenzen heeft. Een hele grote buiging maken we voor onze gastheer Rheden, die vanwege de coronacrisis het symposium Verbindend Verleden twee keer heeft moeten uitstellen, maar die het toch in september 2020 voor elkaar kreeg om een kleine versie van de prijsuitreiking te organiseren.

En die ons nu op 17 september 2021 alsnog ontvangt bij het symposium Verbindend Verleden. Een ware erfgoedkampioen!

Ina Adema
Juryvoorzitter
Commissaris van de Koning in Noord-Brabant
Voorzitter BNG Cultuurfonds

De jury

2020

Van links naar rechts:

Susan Lammers – algemeen directeur
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Janneke Bierman – directeur en architect
BiermanHenket, wordt voor de editie
2022 opgevolgd door Karianne
Vandenbroucke, architect erfgoed
associate bij Rijnboutt en docent
Heritage & Design TU Delft Bouwkunde

Arnoud Odding – directeur Rijksmuseum
Twenthe en Museum Twentse Welle

Ina Adema – juryvoorzitter, Commissaris
van de Koning in Noord-Brabant,
voorzitter BNG Cultuurfonds

Patrick Timmermans – directeur Erfgoed
Brabant en duovoorzitter OPEN

Christian Pfeiffer – beleidsmedewerker
Erfgoedvereniging Bond Heemschut

“Een welbekend cliché vertelt ons dat ‘zij die niet van de geschiedenis leren ertoe veroordeeld zijn haar voor altijd te blijven herhalen’. Maar wie de kranten leest vraagt zich af of mensen in staat zijn om van het verleden te leren. En dat leidt tot de vraag waartoe geschiedenis en ook erfgoed dan dienen. Identiteit? Misschien, maar wordt identiteit niet te veel misbruikt om ongelijkheid te vergoelijken? Erfgoed is slechts één van de factoren die je identiteit uitmaken. Erfgoed geeft een gevoel van plaats, van geborgenheid, van heden, verleden en toekomst. Niet meer dan dat, maar zeker ook niet minder. En daarom is de BNG Bank Erfgoedprijs één van de belangrijkste prijzen die een gemeente kan krijgen.”

Arnoud Odding

“Inspiratie voor maatschappelijke uitdagingen in heden en toekomst ligt vaak in het verleden. Erfgoed is een waardevolle blokkendoos waarmee we nu en straks kunnen bouwen. In het huidige denken in people, planet en profit is erfgoed de sector van de culturele duurzaamheid. De sector die perspective en profile kan bieden. De kandidaten van de BNG Bank Erfgoedprijs laten niet alleen zien dat ze erfgoed binnen het eigen beleidsterrein meer en meer integraal oppakken, maar ook verbinden ze erfgoed steeds beter met andere beleidsopgaven. Zo wordt erfgoed van leuk ornament een stevig fundament. Je kunt er niet meer omheen!”

Patrick Timmermans

“In de huidige tijd van economische hoogconjunctuur en woningnood staat erfgoed niet per definitie boven aan de prioriteitenlijst. Terwijl juist de gemeenten die erfgoed op waarde weten te schatten een betere omgeving voor de toekomst scheppen; erfgoed draagt bij aan een kwalitatief betere leefomgeving en kan zelfs maatschappelijk verbindend werken. Laat de BNG Bank Erfgoedprijs daarom vooral ook een stimulans naar alle deelnemers zijn, niet alleen voor nu, maar ook voor de toekomst.”

Christian Pfeiffer

Criteria

In de afgelopen jaren heeft de jury de in aanmerking komende gemeenten beoordeeld op visie, participatie van de inwoners, integraal beleid, communicatie, innovatie en resultaten. Na tien jaar leek het de jury een goed moment om de criteria iets actueler te maken en wat beter te laten aansluiten op de urgenties van deze tijd. Voor de editie 2022 worden gemeenten beoordeeld op de volgende punten:

Visie en integraal beleid

Heeft de gemeente een heldere visie met betrekking tot erfgoed, en is het erfgoedbeleid geïntegreerd in andere beleidsdomeinen (waaronder het beleid rondom de leefomgeving)?

Toekomstgerichtheid

Op welke wijze gebruikt de gemeente het erfgoed om de gemeente een aansprekend toekomstperspectief te geven? Sluit het erfgoedbeleid

aan op urgente thema's in de samenleving, zoals digitalisering, klimaat en duurzaamheid?

Participatie en inclusie

Hoe zijn inwoners betrokken bij het erfgoed? En is het beleid inclusief: houdt het bijvoorbeeld rekening met toegankelijkheid voor en participatie door elke leeftijd, afkomst, sociaaleconomische groep, en met fysieke toegankelijkheid? Wordt de inwoners de ruimte geboden voor ondernemerschap? Wat doet de gemeente aan erfgoededucatie?

Communicatie

Hoe en met wie communiceert de gemeente over het erfgoedbeleid en de -projecten? Op welke wijze weet men bewoners en bezoekers enthousiast voor de eigen omgeving te maken (zie ook de recente campagne 'Erfgoed is van ons allemaal')?

Genomineerden en winnaar Editie 2020

Noordenveld

2020

Winnaar

Over Noordenveld

De gemeente Noordenveld ligt in de kop van de provincie Drenthe en grenst aan de provincies Friesland en Groningen. Binnen de gemeentegrenzen zijn verschillende landschapstypen te vinden. In het zuiden de veenkoloniën en hoogveen. Dit landschap gaat in noordelijke richting over naar een dekzandlandschap. Hier hebben zich verschillende esdorpen ontwikkeld, waaronder Roden, Norg en Peize. In het noorden van de gemeente ligt een gebied met laagveen, het Leekstermeergebied. Noordenveld telt naast Roden 25 andere kernen.

Noordenveld heeft met Veenhuizen Unesco Werelderfgoed binnen de grenzen. Veenhuizen is 1 van de 4 Koloniën van Weldadigheid, die in 1818-1825 ontstonden als integrale oplossing voor armoedebestrijding

Veenhuizen Gevangenis museumgebouw

via binnenlandse landbouwkoloniën. De schaduwkanten van deze geschiedenis worden beschreven in het boek Het pauperparadijs van Suzanna Jansen.

Uit het juryrapport

Noordenveld viel als gemeente in 2020 in de prijzen door de enorme inzet van de vrijwilligers in iedere kern van de gemeente. Het weefsel van vrijwilligers door de kernen van

Noordenveld is een voorbeeld voor andere gemeenten in Nederland. In de hechte samenleving bestaat veel kennis, interesse en liefde voor de lokale geschiedenis en voor het erfgoed. De gemeente ondersteunt met veel enthousiasme de talrijke initiatieven van bewoners en vrijwilligers. En het deskundige erfgoedteam van de gemeente zet zich met grote zorgvuldigheid en betrokkenheid in voor de goed bewaarde historische omgeving, inclusief het cultuurlandschap. De jaarlijks grote stroom aan geïnteresseerden uit binnen- en buitenland is daar het bewijs van. Noordenveld positioneert erfgoed heel prominent in de ruimtelijke ontwikkeling voor de toekomst. Wat betreft restauratie en behoud van haar erfgoed kiest Noordenveld niet voor de gemakkelijke weg, maar streeft naar een hoge kwaliteit in ruimtelijke inrichting.

Appingedam

2020

Appingedam

Winnaar Publieksprijs

Over Appingedam

De Middeleeuwse handelsstad Appingedam ontleent z'n naam aan een afdamming van het riviertje de

Apt. De stad toont de kenmerkende structuur van een dijkstad, gelegen langs beide oevers van het Damsterdiep, die met elkaar verbonden worden door smalle dwarsstraatjes en bruggen. Karakteristiek zijn de zogenaamde 'hangende keukens' die uit ruimtegebrek aan de achtergevels over het Damsterdiep kragen. De enorme Nicolaïkerk en de Grote Markt zijn eveneens uit ge-

brek aan bouwruimte net iets buiten het economische zwaartepunt van de stad gebouwd. De waardevolle samenhang tussen (dijk)bebouwing, waterlopen, groen, wegen en pleinen van de middeleeuwse kern heeft in 1972 geleid tot aanwijzing van het gebied als beschermd stadsgezicht, met een uitbreiding van de begrenzing in 1991.

Uit het juryrapport

De jury is heel positief over de wijze waarop Appingedam omgaat met zijn erfgoed. De inwoners van Appingedam zijn trots op hun middeleeuwse stad die ondanks het kleine formaat stadsrechten heeft. De gemeente toont lef in de erfgoedprojecten; zo kan het investeren in base isolation voor monumenten als goed voorbeeld dienen voor andere gemeenten. Appingedam blinkt uit in cultureel ondernemerschap en heeft een zeer goede en betrokken wethouder. Gezamenlijk zorgen inwoners en stadsbestuur ervoor dat Appingedam bruist en dat er veel te doen is: zo biedt men een groot aantal wandel- en fietsroutes langs religieus erfgoed en is er een bijzondere molenroute. Ook worden er veel evenementen georganiseerd, zoals concerten en een middeleeuwse markt met internationale kooplui.

Schouwen-Duiveland

Genomineerd

2020

Over Schouwen-Duiveland

Schouwen-Duiveland omvat vele kernen, waarvan Zierikzee en Brouwershaven in het verleden stadsrechten hebben verkregen. Het eiland wordt omringd door de Noordzee, Nationaal Park Oosterschelde en de Grevelingen. Op dit moment zijn er in de gemeente 810 rijksmonumenten en 384 gemeentelijke monumenten, met een grote diversiteit: middeleeuwse woonhuizen, pakhuisen, kerken, boerderijen, molens, buitenplaatsen, landhuizen en kastelen. Met de Oosterscheldekering aan de ene kant, de Zeelandbrug en het Watersnoodmuseum aan de andere

Houten klapbrug in Zierikzee

kant, is het eiland onlosmakelijk met de zee verbonden en veel in het land herinnert aan de strijd tegen- en het leven met het water. Met de watersnoodramp in 1953 is een belangrijk deel van de oude dijenstructuur en de oorspronkelijke verkaveling op

Schouwen-Duiveland verdwenen. Een stuk moderne geschiedenis kwam hiervoor in de plaats. De Deltawerken en de introductie van de grootschalige landbouw.

Uit het juryrapport

In Schouwen-Duiveland lijkt erfgoed een vanzelfsprekendheid. De inwoners zijn er trots op en zetten zich in voor het behoud ervan. Erfgoedtoerisme speelt een grote rol in alle gebieden van de gemeente.

De monumentale binnenstad van Zierikzee ziet er zeer verzorgd uit. In zomermaanden wordt deze door duizenden bezoekers en toeristen bezocht, veelal uit Duitsland en België (in 2018 waren dat er zo'n 5 miljoen). Ook tijdens de rustige zomermaanden zorgt men goed voor de stad, hetgeen te danken is aan de gemeente die zich actief inzet voor de monumentale binnenstad, en ook aan de inwoners en vrijwilligers die hier verantwoordelijkheid voor nemen.

15

Alkmaar

2020

Genomineerd

Over Alkmaar

Alkmaar heeft een historisch centrum met 399 rijksmonumenten en 700 gemeentelijke monumenten. De stad staat bekend als “de kaasstad” waar van begin april tot eind september wekelijks een traditionele kaasmarkt wordt gehouden. Alkmaar is alom bekend om zijn vele hofjes, onder andere het 16e-eeuwse hofje van Sonoy en het Wildemanshofje en beschikt over karakteristieke oude grachten, met huizen uit de 16e tot de 19e eeuw.

De stad is ontstaan op een strandwal, waarover een lange landweg naar het zuiden van Holland liep. Het was van origine een agrarische nederzetting, die gecentreerd was rond de in de 10e eeuw

Kuipersbrug in Alkmaar

gestichte Sint-Laurenskerk in het westelijke deel van de latere binnenstad. Inmiddels omvat de gemeente Alkmaar, Oudorp, Koedijk, Schermer en Graft-De Rijk.

Uit het juryrapport

Specifieke zaken die de jury opvielen: In het straatbeeld worden verhalen verteld: in stoeptegels zijn plaatjes (met lampje) verwerkt en historische foto's zijn zelfs op vuilnisbakken te vinden. Alkmaar heeft als enige van de vier genomineerden het domein archeologie in haar Erfgoedbeleid. Bewoners hebben een leidende rol in erfgoedbeleid door werkgroepen die worden betrokken bij het opstellen van de regionale erfgoednota. Alkmaar organiseert bovendien erfgoed-symposia voor belangstellenden uit de hele regio. De bevolking van Alkmaar is heel trots op de stad en is tevreden over het strengere beleid wat betreft monumentenbehoud. Het erfgoedbeleid van Alkmaar gaat niet om slechts de kern maar de gehele periferie.

17

2010-2019 Eerdere winnaars

Daar sta je dan, op het podium van de prachtige Stadsgehoorzaal van Leiden na een fantastische dag, met de BNG Bank Erfgoedprijs in je handen. Euforisch, trots, behoorlijk overdonderd, met een langzaam indalend besef dat er grote schoenen te vullen zijn van onze voorgangers en dat je het ook moet blijven waarmaken, want noblesse oblige nietwaar? Met die enorme oorkonde vervolgens onderweg naar huis, in de trein, onze vrolijke terugreis is niet onopgemerkt gebleven....

Eenmaal terug in Rheden is er enthousiast gereageerd op het winnen van de prijs vanuit alle hoeken van de samenleving. Het wordt terecht ervaren als een prijs voor het sterke collectief dat we vormen.

De oorkonde hangt op een niet te missen plaats tussen de ingangen van raadzaal en collegekamer en in de raadzaal hangen op verzoek van de raad inmiddels prachtige foto's van Rhedens erfgoed. Met het prijzengeld zijn we enthousiast aan de slag gegaan met het stripboek "Meander duikt in de geschiedenis van Rheden", dat nu in de winkel ligt.

Stripfiguur Meander uit 'Meander duikt in de geschiedenis van Rheden'

En voor de rest: we zijn weer gewoon aan het werk met de zorg voor en het genieten van ons erfgoed, dat was al zo en dat blijft zo. We beschouwen de Erfgoedprijs als een fantastische eer voor ons werk en vooral ook een aanmoediging om daar mee door te gaan: de zorg voor het erfgoed van, voor en door Rhedenaren.

“Een besef dat er grote schoenen te vullen zijn van onze voorgangers en dat je het ook moet blijven waarmaken.”

Leiden

2018

“Andere gemeenten komen steeds vaker inspiratie halen uit de integrale werkwijze van de gemeentelijke instelling Erfgoed Leiden en Omstreken.”

Erfgoed, als combinatie van (historische) cultuur en kennis, zit in het DNA van Leiden. Het erfgoedbeleid is verweven met allerlei andere beleidsterreinen. Het winnen van de BNG Bank Erfgoedprijs 2018 was een welkome aanwijzing dat we op de goede weg zijn. Andere gemeenten komen steeds vaker inspiratie halen uit de integrale werkwijze van de gemeentelijke instelling Erfgoed Leiden en Omstreken.

‘Hoe laat je erfgoed tellen?’ was de titel van het drukbezochte Erfgoed Symposium. Hiermee sloot Leiden het jaar af waarin ze zich ‘beste erfgoedgemeente van Nederland’ mocht noemen.

Een titel om trots op te zijn, maar vooral een erkenning van de inzet van vele actieve stadspartners én het werk van Erfgoed Leiden. Samen maken zij de stad.

Als gemeente gaan we komende jaren door op de ingeslagen weg en proberen de kansen en kwaliteiten van erfgoed in Leiden, Stad van Ontdekkingen, te benutten. In de verduurzaming van de stad en in de stedelijke ontwikkeling.

Tevens ontplooiën we nieuwe initiatieven om erfgoed toegankelijker te maken; om de hoek en voor minder vaardige groepen. Ook wordt ingezet op digitale toegang van collecties en kennis voor het publiek ver weg, omdat de Leidse geschiedenis ook wereldgeschiedenis is. Zo zorgen we ervoor dat ook de komende decennia erfgoed in het hart van alles wat Leiden doet ligt besloten.

23

Het winnen van de BNG Bank Erfgoedprijs maakte het mogelijk om op basis van studie van archieven en bouwhistorische kennis het geboortehuis van Rembrandt in Leiden virtueel te reconstrueren.

Foto: Matthijs de Rijk

Zutphen

2017

Stap in Zutphen in je geschiedenis

“Erfgoed is een belangrijke drager van onze identiteit als Hanzestad. Wij zien het als een vliegwiel voor meer werkgelegenheid, meer bedrijvigheid en meer bestedingen per bezoeker”, aldus de Zutphense wethouder Mathijs ten Broeke. “Nadat Zutphen in 2017 de BNG Bank Erfgoedprijs won, zijn we gestart met een programmatische aanpak voor het toegankelijk en beleefbaar maken van ons erfgoed. We beloofden de jury met de opbrengst een educatieproject te ontwikkelen. Dat project ‘Aanemer gezocht’ kwam zelfs als voor-

Nieuwstadskerk (dronefoto Toonworkx)

“Er zijn twintig lessenprogramma’s ontwikkeld voor erfgoed in het basisonderwijs. Zo wordt straks ieder kind vertrouwd met het erfgoed in hun directe omgeving.”

beeld in de beleidsbrief ‘Erfgoed Telt’ van minister van Engelshoven. Daar zijn we trots op!”

Regionaal Archief Zutphen, Archeologische dienst Zutphen, monumentenzorg Zutphen en Stichting Musea Zutphen werken nu ruim drie jaar programmatisch samen in het platform Erfgoedcentrum Zutphen. Het programma bevat tientallen projecten wisselend van vastgoedinvesteringen tot welzijnsprojecten waarbij erfgoed steeds het verbindend element is. Mooi voorbeeld is het erfgoededucatieproject samen met de gemeente Lochem. Er zijn ruim twintig lessenprogramma’s ontwikkeld voor een doorlopende leerlijn erfgoed in het basisonder-

wijs. Zo wordt straks ieder kind vertrouwd met het erfgoed in hun directe omgeving.

Trots zijn we ook op de tienduizenden bezoekers aan monumenten in eigendom van de gemeente die recent in samenwerking met Stichting Gilde Zutphen zijn opengesteld. www.erfgoedcentrumzutphen.nl

Beesel

2016

De jury van de Erfgoedprijs wees de gemeente Beesel in 2016 aan als winnaar van de BNG Bank Erfgoedprijs, omdat werkelijk de gehele gemeenschap betrokken is bij het erfgoed. 'Het 'soortelijk erfgoedgewicht' per inwoner is zeer hoog. Naast het zevenjaarlijkse Draaksteken is er veel aandacht voor herbestemming, monumenten en archeologie. De gemeente Beesel voert bewust en succesvol beleid om het merk 'Draak' en 'het Beesels Keramisch erfgoed' om te zetten in eigentijdse uitingen.'

**'Het 'soortelijk erfgoedgewicht'
per inwoner is zeer hoog.'**

Besteding

Tijdens een interactieve bijeenkomst besloten de burgers de prijs (€ 25.000) te verdelen over drie erfgoedprojecten: de Molen de Grauwe Beer, een kunstobject in de voormalige Greswarenfabriek (gemeentelijk monument) en de reconstructie van een loopgraaf door de heemkundevereniging.

Oppe Brik

Vier jaar later staat cultuur en erfgoed nog steeds centraal. Projecten worden zowel vanuit de gemeente als de gemeenschap geïnitieerd en gestimuleerd. De toen leegstaande

Greswarenfabriek is omgetoverd tot het complex de Greswaren. Centraal staat het Grescollege (VMBO/Havo) waar in een vernieuwend onderwijsconcept de school en andere 'bewoners' van het gebouw samenwerken, zoals bijvoorbeeld een sociaal restaurant met dagbesteding. Ook de oorspronkelijk aanwezige vloermuizen hebben er weer hun eigen onderkomen gevonden. De Greswaren ligt in de Nul-op-de-meter-wijk Oppe Brik waar ook de eerste locatie van de ArcheoRoute Limburg werd geopend. De bijhorende app verbindt locaties in het landschap met de geschiedenis van Limburg.

27

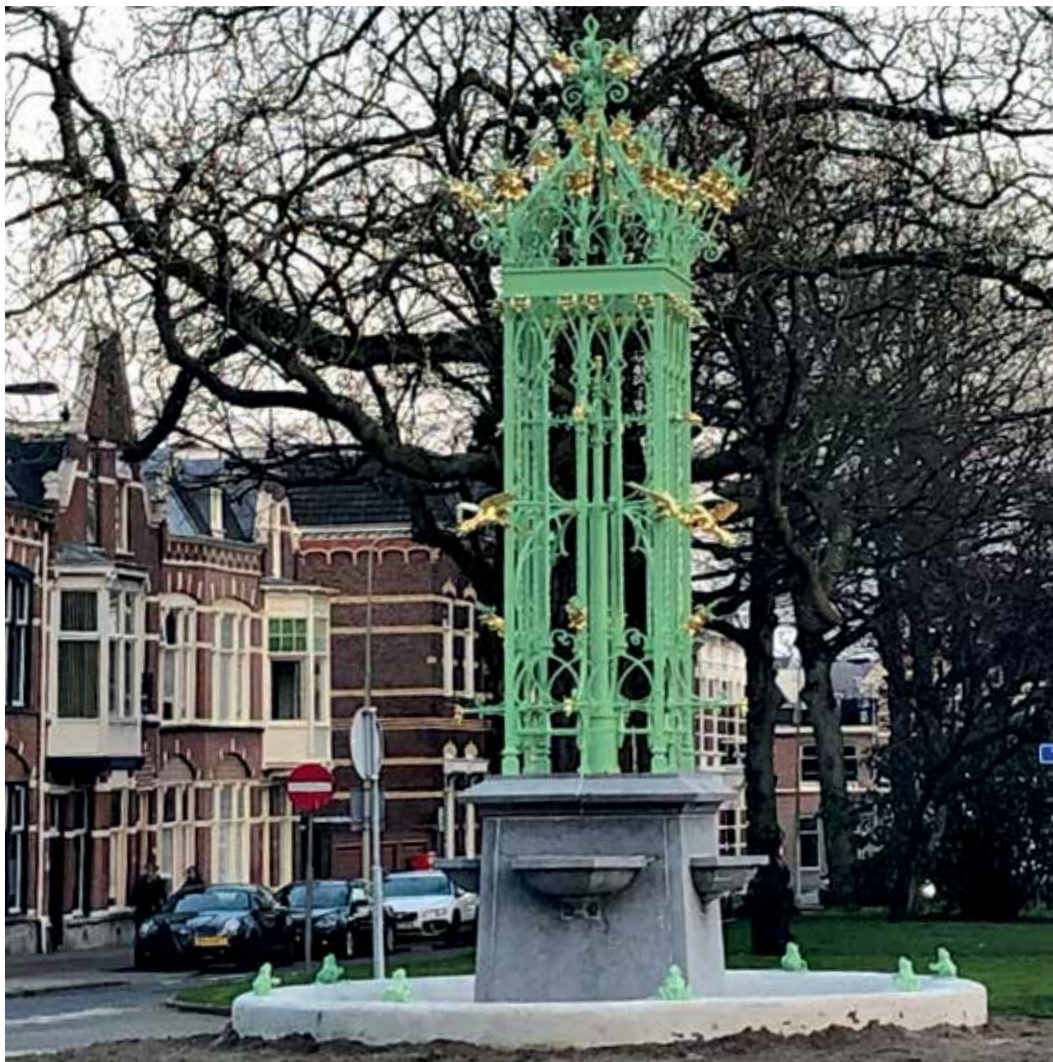
De Drakenstaart bij de Markt in Beesel

Bergen op Zoom

2014

“Erfgoed is maatwerk en dat moet het ook blijven. Dat ieder jaar een prijs wordt uitgereikt als waardering daarvoor, onderstreept dat treffend.”

Bergen op Zoom timmert nog steeds aan de weg die Erfgoed heet, want het toverwoord van 2014, namelijk burgerparticipatie, is nu gemeengoed. De basis voor een gedragen erfgoedbeleid en ook helemaal passend binnen de omgevingsvisie. Het erfgoedbeleid onderscheidt zich op onderdelen die je bij andere gemeenten niet snel tegen komt.

De opvallendste beleidsonderdelen zijn “De Verborgene Vesting”, die zichtbaar maakt wat onzichtbaar is, de Zuiderwaterlinie, Immaterieel erfgoed en de combinatie van Oud met Nieuw Materieel erfgoed. Dit alles naast het bestaande erfgoedwerk. De jury vond al in 2014 vond dat Bergen op Zoom het erfgoed zorgvuldig behoudt en daarnaast nog schaakt op andere erfgoedborden. En dat is in 2021 niet anders. Erfgoed is maatwerk en dat moet het ook blijven. Dat ieder jaar een prijs wordt uitgereikt als waardering daarvoor, onderstreept dat treffend.

29

De gerestaureerde fontein aan de Burgemeester Stulemeijerlaan in Bergen op Zoom

Kampen

2013

Kampen heeft met haar beschermd stadsgezicht, 537 rijksmonumenten en ruim 150 gemeentelijke monumenten een hoge 'erfgoed-dichtheid' per inwoner. Het silhouet en de structuur van de binnenstad passen nog steeds op oude kaarten van de middeleeuwse cartograaf Jacob van Deventer. Het stadsfront is zonder twijfel het mooiste van het land. Ondanks dit zichtbare erfgoed was de gemeente Kampen blij verrast met het winnen van de BNG Bank Erfgoedprijs in 2013.

Voor de besteding van het prijzengeld werd een aantal projecten uitgekozen door een jury van 'Kamper Koppen'. Die projecten hadden niet alleen betrekking op de historische binnenstad. Zo is er voor Brunnepe een cultuurhistorische route ontwikkeld en zijn er twee trommels uit de negentiende eeuw hersteld. Deze trommels zijn gebruikt door muzikanten van een (militair) korps. In Kampen zijn altijd veel militairen geweest; de Van Heutszkazerne is hier een bewijs van. In dit complex zijn nu het Stadsarchief, bibliotheek en het archeologische en museale depot van de gemeente Kampen ondergebracht.

Binnenstad van Kampen

Een mooi voorbeeld van herbestemmen. Een jaar na het winnen van de Erfgoedprijs is de Erfgoednota vastgesteld, waarbij de focus op de binnenstad lag. Een aantrekkelijke binnenstad heeft een positief effect op toerisme, de lokale economie en leidt tot trotse burgers. En het zijn de Kamper inwoners die elke dag weer het prachtige decor van de oude stad tot leven brengen.

31

“Het zijn de Kamper inwoners die elke dag weer het prachtige decor van de oude stad tot leven brengen.”

Schiedam

2012

In 2012 won Schiedam de BNG Bank Erfgoedprijs. Marcel Bregman, wethouder binnenstad, stads promotie en toerisme: 'Aanleiding was onze offensieve aanpak om de binnenstad te revitaliseren, waarbij we ons erfgoed centraal stelden. In de binnenstadsvisie werd gesproken over het goud dat we zouden laten blinken. Voor Schiedam was deze keuze lange tijd helemaal niet zo vanzelfsprekend. Een jeneververleden van 300 jaar kent vele verhalen, ook negatieve. De erkenning met de BNG Bank Erfgoedprijs bewees dat ons verhaal aansloeg en inmiddels werken we acht jaar consistent en consequent in lijn met de visie.'

In die jaren werden bijzondere monumenten gerestaureerd en kregen ze nieuwe bestemmingen, de Lange Haven kreeg een authentieke inrichting met meer ruimte voor evenementen én aanlegplaatsen, herontwikkelingsprojecten zijn gestart. De verbindende lijn is en blijft de historische stad en het typerende jenevererfgoed. De bibliotheek, de museummolen, het Stedelijk Museum Schiedam en het Jenevermuseum zijn geclusterd in het museumkwartier.

2017: de oplevering van de herinrichting van de Lange Haven werd groots gevierd

“Onze aanpak heeft Schiedam al veel gebracht en de BNG Bank Erfgoedprijs was de kers in onze cocktail.”

Bregman: 'De afgelopen jaren krijgt ons jeneververhaal weer nieuwe inhoud en betekenis, mede dankzij de herontdekking van jenever én de populariteit van gin. Schiedam maakt in en rond de binnenstad prijswinnend gedistilleerd. Samen met onze distilleerders, ons Nationaal Jenevermuseum, Schiedam Partners, onze instellingen en ondernemers geven we inhoud aan Schiedam als Dutch Distillers District. De schroom over ons verleden hebben we hiermee definitief afgeschut. Onze aanpak heeft Schiedam al veel gebracht en de BNG Bank Erfgoedprijs was de kers in onze cocktail. Het zal niet verbazen dat het prijzengeld is besteed bij de (her)inrichting van het Nationaal Jenevermuseum.'

33

BNG Bank Erfgoedprijs 2011: Wat het op leverde... 10 jaar later

10 jaar geleden ontving de gemeente Westerveld – als outsider – als tweede gemeente in de geschiedenis de BNG Bank Erfgoedprijs. Het juryrapport was lovend: het was juist de getoonde inzet zonder een bron van onuitputtelijke middelen die de jury deed beseffen: “De gemeente Westerveld doet meer, ...met minder”.

Deze erkenning bracht een enorm momentum teweeg waar het erf-

Havezathe Westrup in Dwingeloo

**“Onze ‘schatbewaarders’ –
erfgoedeigenaren, inwoners en
collectiebeheerders - blijven betrokken
bij onze wettelijke taak op het gebied
van erfgoedwetgeving.”**

goedbeleid in de gemeente Westerveld tot op heden van profiteert. Erfgoed en cultuurhistorie zijn waardevolle pijlers in het gemeentelijke beleid geworden; waarbij het wordt ingezet als kansenmotor in plaats van Hinderwet. Hierbij schuwt de gemeente de discussie met andere erfgoedexperts niet, zelfs als deze zich op Rijks- of provinciaal niveau bewegen. Maar altijd met een open deur!

35

Uitgangspunt is dat onze ‘schatbewaarders’ – erfgoedeigenaren, inwoners en collectiebeheerder – betrokken blijven bij onze wettelijke taak op het gebied van erfgoedwetgeving. En die ontwikkeling is niet gestopt in 2011; sterker nog, het heeft de wijze waarop Westerveld met erfgoed en cultuurhistorie omgaat, een enorm vliegwieleffect gegeven. Wij zijn ons meer dan ooit bewust van onze wettelijke taak, maar maken die uitvoerbaar door in te zetten op juist de niet-wettelijke taken. Hierdoor krijg je draagvlak, en draagvlak maakt draagkracht!

De winnaar van de eerste Erfgoedprijs in 2010 rust niet op zijn lauweren. Erfgoed is nog steeds de motor van de Dordtse binnenstad. Spraakmakende restauraties en transformaties hebben plaatsgevonden, zoals de verbouwing van het vroegere verzekeringskantoor De Holland tot Nationaal Onderwijsmuseum en de vestiging van het Hof van Nederland waar in 1572 de eerste Statenvergadering was.

Er is grote betrokkenheid van de Dordtenaren. Zij zijn trots op hun geschiedenis en hun monumenten. Monumenteneigenaren onderhouden hun monumenten goed en zetten zich in samenwerking met de gemeente actief in voor de verduurzaming van hun monumenten. Er is ook aandacht voor jonge monumenten. Aan de actie Kies je monument, waarbij bewoners zelf mochten stemmen over nieuwe gemeentelijke monumenten, deden 1200 Dordtenaren mee. Tekenend is

De restauratie van het schroevendok trok grote belangstelling

dat de eigenaren van een rij vroeg-twintigste-eeuwse panden die net buiten de boot viel, later alsnog zelf een verzoek tot aanwijzing deden.

Dordrecht heeft niet alleen aandacht voor gebouwde monumenten. Sinds 2015 viert de stad Mijlpalen uit de geschiedenis, zoals 200 jaar koninkrijk, 400 jaar Dordtse synode en in 2020 800 jaar stadsrechten. Veel Dordtse organisaties leveren hieraan een bijdrage. De inspanningen van Dordrecht zijn niet zonder effect: de stad steeg in 10 jaar tijd van de 30e naar de 15e plaats op de ranglijst van aantrekkelijke gemeenten.

37

“De stad steeg in 10 jaar tijd van de 30e naar de 15e plaats op de ranglijst van aantrekkelijke gemeenten.”

Colofon

Tekst – Kunsten '92

Uitgave – Kunsten '92

Herengracht 62, 1015 BP Amsterdam

info@kunsten92.nl – www.kunsten92.nl

Ontwerp – www.studio026.nl

Kunsten'92

Leden Erfgoedplatform

BOEI: Nationale Maatschappij tot Restaureren & Herbestemmen van Cultureel Erfgoed –

www.boei.nl

DEN: Digitaal Erfgoed Nederland – www.den.nl

DutchCulture – www.dutchculture.nl

Erfgoedvereniging Heemschut – www.heemschut.nl

Erfgoedstem – www.erfgoedstem.nl

Europa Nostra – www.europanostra.org

Federatie Grote Monumentengemeenten –

www.monumentengemeenten.nl

Federatie Instandhouding Monumenten –

www.fimnederland.nl

Federatie Ruimtelijke Kwaliteit –

www.ruimtelijkekwaliteit.nl

Fonds Cultuurparticipatie – www.cultuurparticipatie.nl

KIEN Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland –

www.immaterieelerfgoed.nl

KVAN/BRAIN: Branchevereniging Archiefinstellingen

Nederland – www.archiefbrain.nl

LCM: Landelijk Contact van Museumconsulenten –

www.museumconsulenten.nl

Mondriaan Fonds – www.mondriaanfonds.nl

Museumvereniging – www.museumvereniging.nl

Nationale Monumentenorganisatie –

www.nationalemonumentenorganisatie.nl

Nationaal Restauratiefonds – www.restauratiefonds.nl

Netwerk Steunpunten Cultureel Erfgoed –

www.netwerksteunpunten.nl

OPEN Overleg Provinciale Erfgoedinstellingen

Nederland – www.openerfgoed.nl

Stichting Nederland Monumentenland –

www.nederlandmonumentenland.nl

Stichting Reuvs – www.reuvsdagen.nl

Stichting Nationale Archeologiedagen –

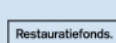
www.archeologiedagen.nl

VOIA Vereniging Ondernemers in Archeologie –

www.voia.nl

Stichting Liniebreed Ondernemen –

www.liniebreedondernemen.nl

Over de BNG Bank Erfgoedprijs

Sinds 2010 wordt op initiatief van het Erfgoedplatform van Kunsten '92 een nationale prijs toegekend aan de gemeente met het beste beleid op het gebied van erfgoed: de BNG Bank Erfgoedprijs. Met deze prijs ter waarde van € 25.000 wil het Erfgoedplatform van Kunsten '92 uitstekende voorbeelden van de gemeentelijke erfgoedpraktijk delen, andere gemeenten inspireren en zo bijdragen aan goede erfgoedzorg.

BNG Bank

**ERFGOED
PRIJS
2020**

Kunsten'92